

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2009-3-158 (Önaraştırma)
Karar Sayısı : 09-48/1193-301
Karar Tarihi : 21.10.2009

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

10

Başkan : Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI(Başkan V.)
Üyeler : Mehmet Akif ERSİN, İsmail Hakkı KARAKELLE,
Doç. Dr. Cevdet İlhan GÜNAY, Murat ÇETİNKAYA

B. RAPORTÖRLER: Onur Yelda YÜKSEL, Fethullah GÜLER

C. BAŞVURUDA

BULUNANLAR : .....

20

.....

.....

D. HAKKINDA ÖNARAŞTIRMA YAPILAN:

Hilal Ekmek Fabrikası
Göksun/Kahramanmaraş

30

E. DOSYA KONUSU: Kahramanmaraş ili Göksun ilçesindeki ekmek talebinin %65'inden daha fazlasını karşıladığı iddia edilen Hilal Ekmek Fabrikası'nın, diğer fırınların ekmeğini satan bakkalların yanındaki bakkalarda ekmek fiyatını düşürerek 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'u ihlal ettiği iddiası.

40

F. İDDİALARIN ÖZETİ: 3 farklı başvuruda özetle, Kahramanmaraş ili Göksun ilçesinde faaliyet gösteren ve ilçedeki ekmek talebinin %65'inden fazlasını karşıladığı iddia edilen Hilal Ekmek Fabrikası'nın (Hilal Ekmek) rakip fırınların ekmeğini satan bakkalların yanında faaliyet gösteren bakkallara çok düşük fiyatlardan ekmek sağladığı ve ekmek fiyatlarında sürekli indirim yaptığı belirtilmiş, anılan eylemlerin rakip fırınların ve bu fırınların ekmeğini satan bakkalların faaliyetlerini zorlaştırdığı belirtilerek 4054 sayılı Kanun kapsamında gerekli işlemlerin yapılması talep edilmiştir.

G. DOSYA EVRELERİ: Kurum kayıtlarına 3.8.2009 tarih, 5482 sayı; 3.8.2009 tarih, 5504 sayı ve 3.8.2009 tarih, 5505 sayı ile giren başvurular üzerine hazırlanan 13.8.2009 tarih ve 2009-3-158/İİ-09-YY sayılı İlk İnceleme Raporu Rekabet Kurulu'nun 26.8.2009 tarih ve 09-39/936-M sayılı toplantısında görüşülmüş ve 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun çerçevesinde soruşturma açılmasına gerek olup olmadığının belirlenmesi amacıyla, Kanun'un 40/1. maddesi uyarınca

50 önaraştırma yapılmasına karar verilmiştir. İlgili karar uyarınca yapılan inceleme sonucunda düzenlenen 13.10.2009 tarih ve 2009-3-158/ÖA-09-YY sayılı Önaraştırma Raporu 15.10.2009 tarih, REK.0.07.00.00-110/322 sayılı Başkanlık önergesi ile 09-48 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

H. RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ: İlgili Raporda; başvuru konusu iddialar hakkında 4054 sayılı Kanun uyarınca soruşturma açılmasına gerek olmadığı, şikayetlerin reddinin gerektiği sonuç ve kanaatine ulaşıldığı ifade edilmiştir.

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

60

I.1. İlgili Pazar

I.1.1. İlgili Ürün Pazarı

Önceki tarihli birçok Kurul kararında¹ unlu mamuller sektörü analiz edilerek ilgili ürün pazarı “ekmek pazarı” olarak belirlenmiştir. Bu bağlamda önceki Kurul kararlarına da uygun olarak ilgili ürün pazarı “ekmek pazarı” olarak belirlenmiştir.

I.1.2.İlgili Coğrafi Pazar

70

Teşebbüslerin faaliyet gösterdikleri alanın, rekabet koşullarının yeterli derecede homojen ve özellikle komşu bölgelerden hissedilir derecede farklı olması; ilgili coğrafi pazarın tespitinde büyük bir önem taşımakta ve belirleyici olmaktadır.

Fırınlara tüketicilere ekmeği taze olarak sunmak için sabahın erken saatlerinde üretime başlamakta ve ekmeği çok erken saatlerde nihai satış noktalarına ulaştırmaktadır. Bu bağlamda tüketicilerin ekmekten beklediği en önemli özellik olan tazelik dikkate alındığında ekmeğin üretildikten sonraki taşıma mesafesi önem kazanmaktadır.

80

Ekmeğin üretimi ve satışa sunulması arasında geçen süre ekmekteki kalite algısını önemli ölçüde etkilemektedir. Bu nedenle, üretildiği andan itibaren mümkün olan en kısa süre içinde ekmeğin satış noktasına ulaştırılması gerekmektedir. Mesafeler dikkate alındığında Göksun’a komşu ilçelerden ekmeğin getirilebileceği ve Göksun’dan komşu ilçelere ekmeğin götürülebileceği anlaşılmaktadır. Fakat, teorik olarak bu mümkün görünse de, mesafe uzadıkça artan taşıma maliyeti ve tazelik algısındaki gerileme, uzun mesafeden gelen ekmeğin ikame gücünü zayıflatan unsurlardır. Ayrıca kimi zaman il merkezleri ya da ilçe dışından ekmeğin getirilmesinin ticari alışkanlıklarla uyumsuzluğu da önemli bir husustur. Nitekim Göksun ilçesinde faaliyet gösteren Çardak Unlu Mamulleri’nin (Çardak Ekmek) ortağı Ramazan Sağır, Kurum kayıtlarına 25.9.2009 tarih ve 6923 sayı ile giren yazısında, 70 kilometrelik mesafeye kadar ekmeğin götürülebilme imkanlarının olmasına rağmen ticari alışkanlıklar gereği komşu ilçelere ekmeğin satmadıklarını belirtmiştir. Her ne kadar çevre ilçeler, özellikle Göksun’un köylerinde potansiyel olarak rekabetçi bir baskı yaratmaktaysa da, çevre yerleşim birimlerinden ekmeğin getirilmesi ya da buralara ekmeğin götürülmesi yaygın bir uygulama olmadığı gibi, fiilen bu tür ticaretin piyasadaki etkisi ihmal edilebilir düzeydedir. Dolayısıyla, ilgili coğrafi pazar “Göksun İlçesi” olarak tespit edilmiştir.

90

¹ 5.3.2009 tarihli,09-09/179-54 sayılı; 13.4.2009 tarihli, 09-14/304-75 sayılı; 12.6.2003 tarihli, 03-42/465-204 sayılı Kurul kararları

I.2. Hakkında İnceleme Yapılan Teşebbüs: Hilal Ekmek Fabrikası (Hilal Ekmek)

100

Hilal Ekmek, Mehmet Sağır tarafından işletilmekte olup Kahramanmaraş'ın Göksun ilçesinde yaklaşık 15 yıldır faaliyet göstermektedir. Hilal Ekmek Göksun ilçesindeki en yüksek kapasiteli fırındır.

I.3. Yapılan Tespitler ve Hukuki Değerlendirme

I.3.1. Şikâyete Konu Eylem

110 Şikayetçilerden Göksun ilçesinde ..... işleten
..... şikayet başvurusunda özetle; Hilal Ekmek'in,
- Kendilerinin ekmek verdiği bakkalların yakınındaki bakkallara, bunların 25 kuruş, 30 kuruş ve 40 kuruş arasında değişen fiyatlardan ekmek satışı yapmalarına olanak verecek şekilde düşük fiyatlardan ekmek sağladığını,
- Ekmek fiyatlarında sürekli indirim yaptığını,
- Anılan eylemleri küçük ölçekli fırınların önünü kesmek için yaptığını,
- Küçük ölçekli fırınların da bu fiyatlara karşı rekabet edemeyeceklerini belirterek gereğinin yapılmasını talep etmiştir.

120 Göksun ilçesinde bakkal işleten diğer şikayetçiler ..... ve .....
başvurularında özetle;
- Önceki tarihlerde Hilal Ekmek'ten ekmek alırken, tüketicilerin talepleri doğrultusunda başka fırınlardan da ekmek almaya başladıklarını,
- Bu durum karşısında Hilal Ekmek'in kendilerine ekmek vermeyi kestiğini ve yanlarındaki bakkala çok düşük fiyatlardan ekmek sağlamaya başladığını,
- Anılan eylemler neticesinde ekmek satışlarının sıfıra indiğini belirterek gereğinin yapılmasını talep etmişlerdir.

I.3.2.Yapılan Tespitler

130 Şikayetlere konu iddialar asıl olarak Hilal Ekmek'in dışlayıcı amaçlarla bazı nihai satış noktalarına düşük fiyatlardan ekmek satması üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bu tür tek taraflı eylemler rekabet hukukunda temel olarak 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesi çerçevesinde; "hakim durumun kötüye kullanılması" başlığı altında değerlendirilmektedir. Kanun'un 4. maddesi anlamında dışlayıcı ve ayrımcı uygulamalardan söz edebilmek için her iki kavram bakımından da olayda danışıklı bir ilişkinin, diğer bir deyişle anlaşma, uyumlu eylem ya da teşebbüs birliği kararının varlığı gereklidir.

140 Ortada, üçüncü bir teşebbüsün faaliyetini zorlaştırmayı ya da bu teşebbüsü dışlamayı amaçlayan bir anlaşma ya da karar olmadıkça bu tür uygulamalar ancak 6. madde çerçevesinde değerlendirilebilir. Bu nedenle anılan iddiaların 4. madde kapsamında ele alınmasının mümkün görünmediğinden bahse konu iddialar 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesi çerçevesinde değerlendirilmektedir. Dolayısıyla öncelikle Hilal Ekmek'in ilgili pazarda hakim durumda olup olmadığının incelenmesi gerekmektedir.

I.3.3. Hakim Durum Değerlendirmesi

I.3.3.1. Pazar Payı

150 Teşebbüsün pazardaki konumu değerlendirilirken öncelikle tartışılması gereken konu teşebbüsün ilgili pazardaki pazar payıdır. Fakat gerek doktrinde, gerekse önceki Kurul kararlarında hakim durum değerlendirmelerinde, pazar payı önemli bir gösterge olarak kabul edilmesine rağmen, tek başına belirleyici olmadığı vurgulanmıştır. Ayrıca hakim durumun göstergesi olarak genel geçer sabit bir pazar payı oranı tespit edilmemiştir. Örneğin giriş engellerinin olduğu, doymuş, dinamik olmayan, reklam yasaklarının bulunduğu bir pazarda hakim durumun göstergesi olarak değerlendirilebilecek bir pazar payı değeri, tam tersi özellikler sergileyen, giriş engellerinin olmadığı, her zaman yeniliğe açık, tüketici tercihlerinin sürekli değiştiği ve büyüyen pazarlar açısından önem arz etmeyebilecektir.

160 Hilal Ekmek, ekmek pazarında faaliyet göstermekte olup Göksun İlçesi Belediye Başkanlığından alınan bilgilere göre, ilgili pazardaki pazar payı %.....². Tek başına ele alındığında %..... pazar payının çok yüksek olmamasının yanı sıra, ilgili pazarın aşağıda irdelenecek özellikleriyle birlikte değerlendirildiğinde hakim durumun göstergesi olarak kabul edilemeyecektir.

I.3.3.2. Giriş Engelleri

170 Hilal Ekmek'in ilgili pazarda hakim durumda olup olmadığının tespiti için ekmek pazarına giriş yapmak isteyen teşebbüslerin önünde ne tür giriş engellerinin bulunduğu irdelenmesi gerekmektedir. Ekmek pazarı teknik veya hukuki giriş engellerinin olmadığı bir pazardır. Pazarda faaliyet göstermek isteyen teşebbüsler, ekmek üretimi ciddi bir know-how da gerektirmediğinden, gerek iş gücünü gerek teknik imkanları kolaylıkla sağlayabilecektir. Temin edilecek birkaç araç ile, özellikle Göksun gibi coğrafi sınırları dar olan yerlerde, tüm coğrafi pazara ekmek dağıtımını yapılabilmektedir.

180 Hukuki olarak yapılması gereken ise ekmek üretimi yapılacak yerin bağlı bulunduğu belediye ve tarım müdürlüğünden gerekli izinleri almaktır. İlk yatırım maliyetinin yüksek olmamasının yanı sıra, faaliyetini sonlandırmak isteyen teşebbüslerin ülkemizde sayısı son derece fazla olan fırınlara ilgili makine ve teçhizatı satma olanağı olduğundan yüksek batık maliyetten, dolayısıyla bu açılardan giriş ve çıkış engellerinden bahsetmek zordur.

Öte yandan pazara özgü nitelikler nedeni ile ilk giren avantajından bahsetmek güçtür. Ekmek homojen bir ürün olduğundan, talep farklı ekmek üreticilerinin ürünlerine kolaylıkla kayabilmektedir. Bu çerçevede fiyat ve kalite rekabeti sonucu ön plana çıkan bir fırının ne zaman girmiş olursa olsun pazarda tutunabilecektir.

190

I.3.3.3. Rakiplerin Pazardaki Konumu

² Pazar payları Göksun Belediye Başkanlığı'ndan alınan ve Göksun'da faaliyet gösteren tüm fırınların günlük üretim miktarlarını içeren verilerine dayanılarak hesaplanmıştır. Hilal Ekmek'in rakiplerinden biri olan Çardak Ekmek'in tahmini de söz konusu teşebbüsün pazar payının yaklaşık % ..... düzeyinde olduğu yönündedir.

Göksun Belediye Başkanlığı'ndan edinilen bilgiye göre Göksun ilçe sınırları içerisinde altı fırın bulunmaktadır. İlgili pazarda faaliyet gösteren büyük fırınlar ise Hilal Ekmek, Güven Ekmek Fabrikası (Güven Ekmek), Bal Ekmek Fabrikası (Bal Ekmek) ve Çardak Ekmek'tir. Çardak Ekmek % ..... pazar payı ile Hilal Ekmek'in en yakın takipçisi konumundadır. Göksun Belediyesinden ve şikayetçilerden alınan bilgilere göre Bal Ekmek ve Güven Ekmek de Hilal Ekmek ile rekabet edebilecek kapasiteye sahip olup, sırayla %.... ve %.... pazar paylarına sahiptirler. Bu pazar payı verilerinden Hilal Ekmek ile Çardak Ekmek arasındaki pazar payı farkının yüksek olmadığı görülmekte, dolayısıyla Çardak Ekmek'in Hilal Ekmek'in davranışları üzerinde rekabetçi baskı yaratabilecek güçtedir. Nitekim yapılan incelemeler ve pazardan alınan bilgiler Hilal Ekmek ile Çardak Ekmek arasında ciddi bir rekabetin yaşandığı yönündedir. Çardak Ekmek, pazardan daha fazla pay alabilmek için 2009 yılının Mayıs ayında ilçe merkezine yeni bir şube açmak suretiyle somun ekmek üretimine başlamış ve kapasitesini artırmış, bu durumu müteakip ilçede 70 kuruş olan ekmek fiyatları hızla aşağı doğru bir seyir izlemiştir. Yaşanan fiyat rekabetine rağmen Çardak Ekmek pazardaki faaliyetine devam edebilmiş, alınan bilgilere göre de yukarıda belirtilen ciddi pazar payına ulaşmıştır.

Şikayetçi .....'in işletmekte olduğu ..... önceki dönemlerde somun ekmek de üretirken, şikayete konu eylemler neticesinde somun ekmek üretimine son verdiğini iddia etmekte ve şu anda sadece pide ürettiğini belirtmektedir³. Hem .....'ndan alınan hem de pazardan elde edilen bilgiler .....'nun oldukça küçük ölçekli bir fırın olduğu yönündedir. Günlük üretim kapasitesi diğer fırınların çok altında olan .....'nun rakipleri kadar ölçek ekonomilerinden faydalanamamasından dolayı maliyetlerinin daha yüksek olması muhtemeldir. Bu durum şikayet dilekçesinde de dile getirilmiş, Raportörlerce yapılan telefon görüşmesinde de bir ekmeğin .....'na maliyetinin en az ..... olduğu ..... tarafından belirtilmiştir.

I.3.3.4. Dikey Bütünlük

Hilal Ekmek sadece ekmek üretimi ve ürettiği ekmeklerin dağıtımını ile uğraşmaktadır. Nitekim ekmek pazarında faaliyet gösteren teşebbüslerin büyük çoğunluğu kendi ürettiği ekmeği kendisi dağıtmakta, bu durum söz konusu pazar için alışılmış, yaygın bir uygulama olarak görülmektedir. Satışlar temel olarak işletme hakkı özel şahıslara ait olan bakkal, market ve diğer satış noktalarına yapılmaktadır. Ayrıca Hilal Ekmek, ekmek üretiminde girdi olarak kullanılan un, tuz, maya, katkı maddesi ve benzeri ürünlerin üretimini yapmamakta, bu ürünleri piyasa koşullarında ürünlerin üreticisi ya da satıcısı firmalardan almaktadır. Dolayısıyla, Hilal Ekmek için dikey bütünlük söz konusu değildir.

I.3.3.5. Ürün Farklılaştırması ve Çeşitliliği

Ekmek pazarı ürün farklılaştırmasının söz konusu olmadığı, dolayısıyla reklam, promosyon, tutundurma ve benzeri faaliyetlerin ön planda olmadığı bir sektördür. Marka bağımlılığının olmadığı pazarda, Hilal Ekmek için de marka bilinirliği ya da bağımlılığıyla bağlantılı bir pazar gücünden bahsedilemeyecektir.

³ Göksun Belediyesi'nden alınan bilgilere göre ise Sıtkıoğlu faaliyetlerini 22.9.2009 tarihi itibarıyla durdurmuştur.

Diğer yandan Hilal Ekmek sadece normal somun ekmek ve pide üretmektedir. Bu itibarla Hilal Ekmek'in ürettiği ürünlerde portföy gücüne işaret edebilecek bir çeşitliliğin olmadığı kanaatine varılmıştır.

250 4054 sayılı Kanun hakim durumu "*belirli bir piyasada bir veya birden fazla teşebbüsün, rakipleri ve müşterilerinden bağımsız hareket ederek fiyat, arz, üretim ve dağıtım miktarı gibi ekonomik parametreleri belirleme gücü*" olarak tanımlamaktadır. Bu noktada Hilal Ekmek'in müşterilerden ve rakiplerden bağımsız hareket edebilme gücünün irdelenmesi gerekmektedir.

260 Yukarıda da değinildiği üzere, ilgili pazarda Hilal Ekmek ile rekabet edebilecek ölçekte faaliyet gösteren 3 fırın bulunmakta olup, Çardak Ekmek, Güven Ekmek ve Bal Ekmek pazar lideri olan Hilal Ekmek'le rekabet edebilecek kapasiteye ve pazar paylarına sahip teşebbüslerdir. Özellikle Çardak Ekmek piyasada rekabetçi ortamı oluşturan teşebbüs olarak ön plana çıkmakta ve yeni şubelerini açtığı dönemden bu yana pazar payını artırmaktadır. Dolayısıyla ilgili pazarda nihai satış noktalarının alternatif temin kaynaklarının bulunduğu görülmektedir. Ekmeğin homojen yapısı nedeniyle nihai satış noktalarının ekmek sağlayıcılarını değiştirmelerinin güç olmaması, ilgili pazarda faaliyet gösteren tüm fırınlar için rekabetçi bir baskı oluşturmaktadır. Ayrıca hakim durumun varlığının ortaya konması bakımından çok önemli bir unsur olan giriş engelleri de bu pazar bakımından söz konusu değildir. Bu çerçevede Hilal Ekmek'in piyasada rakiplerinden ve müşterilerinden bağımsız hareket edebilme gücüne sahip olmadığı kanaati oluşmuştur. Bu tür eylemlerde bulunduğu anda nihai satış noktaları diğer fırınlardan ekmek temin edebilecek, tüketiciler daha ucuz olan ekmeği tercih edebilme şansına sahip olabilecektir. Öte yandan ülkemizde faaliyet gösteren meslek kuruluşlarının görevleri 5174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanunu'nun 12. maddesinde sayılmış, sözü geçen maddenin birinci fıkrasının (ı) bendinde geçen "*Gerektiğinde* 270 *507 sayılı Esnaf ve Küçük Sanatkarlar Kanununun 125 inci maddesinde sayılan mal ve hizmetlerin azamî fiyat tarifelerini, kendi üyeleri için, Bakanlıkça çıkarılacak yönetmeliğe uygun olarak tespit etmek ve onaylamak.*" ifadesiyle de bu kuruluşlara azami fiyat tarifelerini belirleme yetkisi verilmiştir. Bu yetki çerçevesinde fırınların ekmek fiyatlarının azami tutarları üyeleri oldukları odalar tarafından belirlenmektedir. Bu çerçevede azami ekmek satış fiyatı Kahramanmaraş il sınırları için Kahramanmaraş Fırıncılar Odası tarafından belirlendiğinden Hilal Ekmek'in en azından fiyat belirleme konusunda hiçbir zaman istediği serbestîde davranamayacağı söylenebilecektir.

280 Ayrıca şu anda Göksun'da ekmek tüketiciye 50 kuruştan satılmaktadır. Tüm fırınların 300 gr somun ekmeği nihai satış noktalarına satış fiyatları ise 40 kuruştur. Dosya mevcudu bilgi ve belgelerden, Hilal Ekmek'in de nihai satış noktalarına satış yaparken uyguladığı fiyat aşağıda değinilecek birkaç nihai satış noktası dışında 40 kuruş olduğu anlaşılmıştır. Göksun'da tavan fiyat 70 kuruş iken uygulanan fiyatın 50 kuruş olması, yaşanan rekabeti ve Hilal Ekmek'in rakiplerinden bağımsız hareket edemediğini göstermesi bakımından önemlidir.

290 Yukarıda yer verilen açıklamalar ışığında gerek ilgili teşebbüsün pazardaki durumu gerek ilgili pazara özgü nitelikler dikkate alındığında, Hilal Ekmek'in ilgili pazarda hakim durumda olmadığı kanaatine varılmıştır.

I.3.4. Şikayete Konu Eylemlerin 6. Madde Çerçevesinde Değerlendirilmesi

300 Hilal Ekmek ilgili ürün pazarında faaliyet gösteren en büyük teşebbüstür. Göksun Belediye Başkanlığı'ndan alınan bilgilere göre ilgili ürün pazarındaki teşebbüsler arasında hem kalite hem de fiyat açısından son derece ciddi bir rekabet yaşanmaktadır. Yaşanılan bu rekabet sonucunda etkin olmayan teşebbüslerin pazar dışında kalması son derece doğal bir durumdur. Nitekim rekabet hukukunun amacı piyasadaki teşebbüsleri değil, rekabeti korumaktadır. Bu bağlamda her ne kadar ilgili pazarda faaliyet gösteren teşebbüslerden, nihai satış noktalarından, Göksun Esnaf ve Sanatkarlar Odası ve Belediye'den alınan bilgiler Hilal Ekmek'in bazı nihai satış noktalarında düşük fiyat uyguladığını doğrular nitelikte olsa da, bu eylemlerin 4054 sayılı Kanun'u ihlal eder nitelikte olup olmadıklarının değerlendirilmesi gerekmektedir.

310 Hilal Ekmek 2 aylık bir zaman zarfında Çardak Ekmek'in verdiği bilgilere göre beş, Göksun Belediye Başkanlığı Zabıta Amirliği'nin tutanaklarına göre üç nihai satış noktasında fiyat indirimine gitmiştir⁴. Bu tür bir eylem belirli şartları taşıması halinde 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesi kapsamında değerlendirilebilir. Bu tür fiyatlandırma stratejilerinin "yıkıcı fiyatlama" tanımı kapsamında 6. maddenin ihlali olabilmesi için; ihlal iddialarının yöneltildiği teşebbüsün ilgili pazarda hakim durumda olması; teşebbüsün maliyet altı fiyat uygulaması; belirlenen maliyet altı fiyatlandırmanın ilgili pazardaki diğer teşebbüsleri piyasa dışına itecek kadar uzun sürmesi gerekmektedir. Hilal Ekmek'in ilgili pazarda hakim durumda olmadığına dikkate alınmasının yanı sıra, bu şekilde sınırlı bir alanda kısa süreli yapılan fiyat indiriminin etkin firmaları pazar dışına itemeyeceği ileri sürülebilecektir. Nitekim Çardak Ekmek'in pazardaki konumu bu durumu ispatlar niteliktedir. ....'nın ekmeği üretiminde ölçek ekonomilerinden faydalanamamasından dolayı birim ekmeği maliyetlerinin piyasadaki diğer teşebbüslere göre daha yüksek olması muhtemeldir. Nitekim ....'nın sahibi ....., kendisi ile yapılan telefon görüşmesinde bakkallara ..... ekmeği sağladıkları ve bu ekmeğin bakkallar tarafından ..... satıldığı dönemlerde dahi zarar ettiğini belirtmiştir. Gerek Kahramanmaraş ilinde gerek Göksun ilçesinde ekmeği fiyatlarının genel olarak 50 kuruş seviyesinde olduğu dikkate alındığında, ...'nın bu piyasadaki rekabeti karşılayabilecek etkinlikte bir teşebbüs olmadığı ve bu süreçte pazar dışında kalmasının rekabetin doğal sonucu olduğu ileri sürülebilecektir. Kaldı ki belirlenen düşük fiyatlar her zaman maliyet altı olarak nitelendirilemeyecektir. Çünkü üretim kapasitesi artıkça ölçek ekonomisinden yararlanılmakta ve aynı ürünü üreten diğer rakiplere göre daha ucuz fiyattan satış yapmak mümkün hale gelmektedir. Ekmeği üretiminde maliyeti üretici bazında değiştiren en önemli etkenlerden biri fırın başına üretilen ekmeği miktarı olup, işçilik giderlerinin ve genel işletme giderlerinin önemli bölümünü sabit maliyetler oluşturmakta, toplam ekmeği miktarı artıkça ekmeği başına düşen maliyet azalmakta ve bu durum kapasitesini artıramayan veya atıl kapasiteyle faaliyet gösteren fırınların maliyetini artırmaktadır. Dolayısıyla bir ekmeği fabrikasının küçük fırınlara göre daha ucuz ekmeği fiyatı belirlemesi ve bu fiyatın küçük fırınların maliyetinin altında olabilecek olması doğal bir olgudur.

330 Öte yandan Hilal Ekmek şikayete konu eylemlerini son derece sınırlı sayıda noktada uygulamış ve bu uygulamasını geniş bir alana yaymamıştır. Bu tür sınırlı bir uygulamanın yeterince etkin bir teşebbüsü dışlama etkisi göstermesi güç

⁴ Göksun Belediye Başkanlığı Zabıta Amirliği'nin tutanaklarına göre bu 3 nihai satış noktasının ekmeği satış fiyatı 30 kuruştur.

340 görünmektedir. Nitekim 2009'un Mayıs ayında somun ekmek üretimine başlayan Çardak Ekmek'in ilgili pazarda kısa sürede ulaştığı konum bu duruma işaret etmektedir.

Yıkıcı fiyat uygulamalarında teşebbüs bir süre düşük fiyatlı satışların maliyetine katlansa da, amaç rakipleri dışlayarak ileride hasat (recoupment) olanağına kavuşmaktır. Giriş engellerinin olmadığı, homojen bir ürünün geçerli olduğu ekmek pazarında böylesi bir hasat olanağından bahsetmek güçtür. Bu nedenle zaten kısıtlı yaygınlığı ile etkin fırınları dışlayıcı etki göstermesi pek de ihtimal dahilinde görülmeyen iddia konusu eylem aynı zamanda yaygınlaştırılarak sürdürülebilir nitelikte de değildir.

Diğer yandan, konu rekabet doktrininde istisnai hallerde kötüye kullanma kabul edilen seçici fiyatlama çerçevesinde değerlendirilse bile, diğer unsurlar bir yana, iddia konusu eylemin 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesi çerçevesinde dışlayıcı amaçlı bir kötüye kullanma olarak nitelendirilebilmesi için yine öncelikle teşebbüsün hakim durumda bulunması gerekmektedir. Nitekim rekabet hukuku bakımından hakim durumda olmayan teşebbüsün fiyatlama politikasında özgür olması temeldir. Bu nedenle iddia konusu eylemin dışlayıcı amaç ya da etkiye sahip bir seçici fiyat indirimi kapsamında değerlendirilmesi için gerekli başkaca unsurların dosya konusu bakımından mevcut olmadığı göz ardı edilse bile 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesi kapsamında bir ihlalin bu açıdan oluşmadığı kanaatine varılmıştır. Yine şikayete konu iddiaların ayrımcılık olarak dikkate alınabilmesi olasılığı karşısında, bu davranışların 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesinin ihlaline yol açması için diğer unsurların yanı sıra ayrımcılık yaptığı ileri sürülen teşebbüsün hakim durumda olması gerekmektedir.

Ayrıca iki nihai satış noktasının başka fırınların da ekmeğini satmaları üzerine Hilal Ekmek'in mal vermeyi keserek, yanlarındaki bakkallara ucuza ekmek sağladığı yönündeki iddiaları çerçevesinde şikayete konu teşebbüsün nihai satış noktalarının sadece kendi ekmeğini satmalarına yönelik bir tutum içinde olduğu dikkate alınırca, bu tutumun da söz konusu teşebbüsün hakim durumda olmamasından dolayı kötüye kullanma olarak nitelendirilemeyeceği kanaati oluşmaktadır. Ayrıca bu noktada şu da belirtilmelidir ki, eğer Hilal Ekmek'in nihai satış noktaları ile ilişkilerinde rekabet etmeme yükümlülüğü söz konusuysa, teşebbüsün pazar payının 2002/2 sayılı Tebliğ ile öngörülen pazar payı eşiğinin altında kaldığının göz ardı edilmemesi gerekmektedir.

Yukarıda yer verilen değerlendirmeler ışığında, Hilal Ekmek'in hakim durumda bulunmadığı ve şikayete konu uygulamaların nitelik, yaygınlık, kapsam bakımından etkin teşebbüsleri dışlayıcı etki göstermekten uzak olduğu dikkate alınarak, 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesinin ihlal edilmediği kanaatine varılmıştır.

390 **J. SONUÇ**

Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre;

Dosya konusu iddialara ilişkin olarak 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca soruşturma açılmasına gerek bulunmadığına, şikayetlerin reddine OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.